

A hét tükre

Csalódás

1996.06.08

Kolozsvári jelentés szerint Romániában a helyhatósági választásokon „a szavazásra jogosultak alig valamivel több mint fele járult az urnákhoz”. Továbbá „39 megyeszékhelyen vasárnap csak 6-7-ben sikerült megválasztani a polgármestert”. Vajon mi magyarázza ezt? Markó Béla szerint „a lakosság bizalmatlansága”. E magyarázatra jutni természetesen nem volt nehéz, hiszen egyrészt evidencia, hogy ha bizalmam van egy lépés értelme-haszna iránt, megteszem, ha nincs, nem teszem meg. Másrészt tudható, hogy a romániaiak bizalma a hatalom képviselői iránt, mondjuk így, fogyatékos.

Mínthogy azonban a politikát az állampolgárok ott is mindig úri huncutságnak tartották, most többről-másról van szó. Csalódottságról az 1989-es fordulatban. Hiszen akkor épp azt lehetett remélni, hogy úri huncutság helyett a nép ügye-dolga lesz végre a politika. Nem lett. Mármost: fokozatok természetesen vannak, de csak romániai gond ez? Hiszen egy másik választás ugyancsak most adott akkora mélyütést a régió mintaországá prágai vezetőinek, hogy csaknem elterültek a padlón.

A Baltikumtól a Balkánig húzódó Közép-Európa okos embereinek ideje szembenézni a régiót elkésérítő csalódással. Túl azon, hogy a sokat emlegetett Nyugat nem tud mit kezdeni általa is szorgalmazott váratlan szabadságunkkal, önvizsgálatra van elsősorban szükség, hiszen mi sem tudunk mit kezdeni vele. A rendszerváltó értelmiség, amely az új rend politikai elitjét adta, értett a szellemi gerillaharc fortélyaihoz, de kevésbé alkalmas a nyílt terepen folytatott reguláris hadműveletekre. Minden gerillacsapat ismert szervi baja, hogy csak a közös ellenség kényszeríti összefogásra. Mihelyt ez nincs, a csapat felbomlik, s tagjai egymás ellen fordulnak.

Mai magyar példa: a Nagy Imre érdemeit megörökíteni kívánó törvényjavaslat vitájának ízléstelensége. A rendszerváltás első látványos lépése: az 1989-es dísztemetés, zászlókkal, koszorúkkal és fogadkozásokkal. Az új elit a legitimitását gyökerezettette ebbe az aktusba, az új helyzethez adaptált folytatását ígérve annak, amit a koporsókban fekvők annak idején képviseltek. És most? Korántsem az a baj, hogy vitatták a törvényjavaslatot és nem fogadták el. Hiszen hogy támad-e kultusza valakinek, nem törvényen múlik. Kossuthot sem törvény tette halhatatlanná. A baj az, hogy a vitatkozókból pártérdek beszélt. Nagy Imre emlékét rábízhatjuk a szaktudomány és a jövőendő képviselőire. Szobrát tegnapelőtt avatták fel hivatalosan, nem hivatalos felavatását azoktól a játszó gyerekektől várom, akik észreveszik, milyen kiváló mászóka a híd, melyen a szobor áll, és csúszkálni kezdenek a korlátján.

Az okos emberek bizonyára felismerik azt is, hogy a régió gerillaharcos értelmisége már a diktatúra idején rosszul mérte fel a helyzetet. A hiányzó értékek közül érthetőn a szabadságot becsülték a legnagyobbra. Aki a nyelv művésze, írni szeretne. Aki a tárgyi alkotásé, bemutatkozni. Aki a zenéé, hangját hallatni. Ha az alkotás szabadságáért indul harcba, már ez is szép dolog, de az értelmiségi küldetésé magasztosította ambícióit itt mifelénk, és a népszabadságért indult harcba. A népnek azonban nem a szabadság hiányzott elsősorban. Enni, inni, ölelni akart. Jó munkát, jó bért, gyarapodást. A diktatúra, mely ellen a gerillaértelmiség harcolt, felismerte ezt, nálunk legalábbis, hadd főjön tyúk sokak fazekában. Az értelmiség rendszert váltott, és szabadon ír, fest, zenél most, de nem tud tyúkról gondoskodni minden fazékba. Sőt. Most tehát csodálkozik a népen, amely nem megy

helyhatóságot választani. Félő, hogy nálunk, két év múlva, országgyűlési választásra sem megy majd.

A javíthatatlan rendszerváltó értelmiség pedig a szabadságot hiányolja megint. Aki jobbról áll, az is, aki balról áll, az is. Interjú Czákó Gáborral: nincs fóruma, kiszorult mindenhol – ezt panaszolja. Interjú Eörsi Istvánnal: „a magyar sajtószabadságot aczéli méretű veszély fenyegeti” – ezt mondja. A kígyó a saját farkába harap tehát, s a jobb oldali fark az borong, ki harapott bele, a bal oldali azon, hogy kibe kellett beleharapnia.

Faragó Vilmos